

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/209/184/95

WYSUWANIE WZAJEMNYCH OSKARŻEŃ - GRA WYBORCZA CZY PRZEJAW PATOLOGII ŻYCIA POLITYCZNEGO?

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Po I turze wyborów prezydenckich walka wyborcza nabrała bardziej zdecydowanego charakteru. Sztaby obydwu kandydatów wysuwały pod adresem przeciwnika wzajemne oskarżenia, które były szeroko komentowane w środkach masowego przekazu. Podniesiono problem uczciwości polityków. W przypadku Aleksandra Kwaśniewskiego wypłynęła sprawa niezadeklarowania przez niego akcji Polisy należących do żony oraz nieukończenia studiów wyższych. Z kolei sztab wyborczy lidera SLD zarzucił Lechowi Wałęsie niezapłacenie podatku od miliona dolarów otrzymanych od amerykańskiej wytwórni filmowej. Należy podkreślić, że sondaż przeprowadziliśmy przed kulminacją dyskusji na temat wykształcenia Aleksandra Kwaśniewskiego, kiedy opinii publicznej nie były jeszcze znane informacje ujawnione kilka dni po wyborach¹.

Respondentów zapytaliśmy o ich opinie dotyczące wysuwania takich oskarżeń.

Tabela 1 w procentach

Czy wysuwanie takich oskarżeń to:	Ogółem	Elektoraty	
		Aleksandra Kwaśniewskiego	Lecha Wałęsy
- normalna gra wyborcza	40	41	45
- przejaw choroby naszego życia politycznego	48	53	41
Trudno powiedzieć	12	6	14

Blisko połowa badanych uznała takie metody walki za przejaw patologii naszego życia politycznego. Osób nie akceptujących tego rodzaju walki wyborczej było więcej (o 12 punktów procentowych) wśród wyborców Aleksandra Kwaśniewskiego niż zwolenników Lecha Wałęsy.

¹ Badanie "Druga tura wyborów prezydenckich" zrealizowano w dniach 16-20 listopada '95 na reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków (N=1139).

Interesowało nas, jakie znaczenie przywiązują badani do informacji o wzajemnych oskarżeniach wysuwanych przez sztaby wyborcze. Ponad dwie piąte ankietowanych (42%) stwierdziło, że przykłada niewielką wagę do takich zarzutów, gdyż są one jedynie elementem gry wyborczej, natomiast co czwarty badany przyznał, że dużą, bo informacje te pozwalają ocenić uczciwość polityków ubiegających się o najwyższy urząd w państwie.

Tabela 2

w procentach

W ostatnich dniach prasa, radio i telewizja przynoszą wiele informacji o wzajemnych oskarżeniach, jakie pod adresem przeciwnika wysuwają sztaby wyborcze obydwu kandydatów startujących w II turze wyborów prezydenckich. Czy przywiązuje Pan(i) dużą wagę do tych informacji?	Ogółem	Elektoraty	
		Aleksandra Kwaśniewskiego	Lecha Wałęsy
Dużą, bo jest to bardzo ważne, czy prezydentem zostanie człowiek uczciwy	27	19	40
Niewielką, bo jest to zwykła gra wyborcza	42	54	35
Mam już tego dosyć, nie chcę o tym słyszeć	16	19	12
W ogóle się tym nie interesuje	12	7	10
Trudno powiedzieć	3	2	4

Dały się zauważyć znaczące różnice opinii w obrębie elektoratów obydwu kandydatów II tury. Ponad połowa wyborców Aleksandra Kwaśniewskiego zadeklarowała, iż przywiązuje niewielkie znaczenie do tych informacji. Podobnego zdania była tylko jedna trzecia zwolenników Lecha Wałęsy. Zróznicowanie to bierze się zapewne stąd, że większość oskarżeń, o których donosiły środki masowego przekazu, skierowana była przeciwko Aleksandrowi Kwaśniewskiemu. Jego elektorat był więc bardziej skłonny ignorować te zarzuty.

Prawda czy kłamstwo

W całej badanej populacji opinie o prawdziwości zarzutów stawianych Aleksandrowi Kwaśniewskiemu i Lechowi Wałęsie podzieliły się równo: po jednej trzeciej ankietowanych wierzyło w prawdziwość zarzutów stawianych kandydatowi lewicy i urzędującemu prezydentowi.

Tabela 3 w procentach

Czy wierzy Pan(i) w prawdziwość zarzutów stawianych:	Czy wierzy Pan(i) w prawdziwość zarzutów stawianych:		
	Raczej tak	Raczej nie	Trudno powiedzieć
Aleksandrowi Kwaśniewskiemu	33	35	32
Lechowi Wałęsie	33	30	37

W obrębie elektoratów poglądy na ten temat były zróżnicowane. Zwolennicy Lecha Wałęsy byli bardziej skłonni uznać zarzuty pod adresem obydwu kandydatów niż wyborcy Aleksandra Kwaśniewskiego.

Tabela 4 w procentach

Elektoraty	Czy wierzy Pan(i) w prawdziwość zarzutów stawianych Aleksandrowi Kwaśniewskiemu?		
	Raczej tak	Raczej nie	Trudno powiedzieć
Aleksandra Kwaśniewskiego	11	60	30
Lecha Wałęsy	63	11	26

Tabela 5 w procentach

Elektoraty	Czy wierzy Pan(i) w prawdziwość zarzutów stawianych Lechowi Wałęsie?		
	Raczej tak	Raczej nie	Trudno powiedzieć
Aleksandra Kwaśniewskiego	44	22	34
Lecha Wałęsy	22	47	31

Warto odnotować, że blisko dwie trzecie zwolenników Lecha Wałęsy uznawało prawdziwość zarzutów stawianych jego kontrkandydatowi, natomiast znacznie mniej wyborców Aleksandra Kwaśniewskiego (44%) wierzyło, że zarzuty pod adresem Lecha Wałęsy są prawdziwe. Jednocześnie prawdziwość zarzutów skierowanych pod adresem urzędującego prezydenta uznawało 22% jego wyborców, mniej przekonani zaś o zasadności zarzutów wobec swojego kandydata byli zwolennicy ówczesnego lidera SLD (11%).

Zarzuty wobec kandydatów a udział w wyborach

Stawiane kandydatom zarzuty miały nieznaczny wpływ na gotowość badanych do wzięcia udziału w głosowaniu. Powszechny był pogląd, że informacje o oskarżeniach wysuwanych przez sztaby wyborcze nie wpłyną na decyzję respondentów co do udziału w II turze wyborów.

	CBOS
Czy zarzuty wysuwane przez sztaby wyborcze:	
▲ raczej zachęcą Pana(ią) do udziału w wyborach	6%
▲ raczej spowodują, że nie weźmie Pan(i) udziału w wyborach	2%
▲ nie będą miały znaczenia dla Pana(i) decyzji, czy głosować w II turze wyborów czy też nie?	87%
Trudno powiedzieć	5%

Już po rozstrzygnięciu II tury, kiedy przybyło informacji dotyczących wykształcenia Aleksandra Kwaśniewskiego, a także pojawiły się inne zarzuty postawione obydwu kandydatom, zapytaliśmy badanych² o ich poglądy na temat wyjaśnienia tych zarzutów. Zdania ankietowanych były podzielone. Blisko połowa zgodziła się ze stwierdzeniem, że postawione zarzuty należy wyjaśnić do końca, mimo zakończenia wyborów, prawie tyle samo badanych było odmiennego zdania.

Tabela 6

w procentach

Czy uważa Pan(i), że:	Ogółem	Elektoraty	
		Aleksandra Kwaśniewskiego	Lecha Wałęsy
- należy te sprawy wyjaśnić do końca pomimo zakończenia wyborów	48	28	69
- nie należy już wracać do tych spraw, skoro wybory się zakończyły	47	68	25
Mam na ten temat odmiennie zdanie	2	2	2
Trudno powiedzieć	3	2	4

² Badanie "Omnibus" przeprowadzono w dniach 24-28 listopada '95 na reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych Polaków (N=1175).

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. W ostatnich dniach prasa, radio i telewizja przynoszą wiele informacji o wzajemnych oskarżeniach, jakie pod adresem przeciwnika wysuwają sztaby wyborcze obydwu kandydatów startujących w II turze wyborów prezydenckich? Czy przywiązuje Pan(i) dużą wagę do tych informacji? 1 - Dużą, bo jest to bardzo ważne; 2 - Niewielką, bo jest to zwykła gra wyborcza; 3 - Mam już tego dosyć, nie chcę o tym słyszeć; 4 - W ogóle nie interesuję się tym

	1				2				3				4				Trudno powiedzieć				Liczba osób			
Ogółem	27				42				16				12				3				1125			
Płeć																								
Mężczyźni	27				45				15				11				3				539			
Kobiety	27				39				17				12				4				586			
Wiek																								
do 24 lat	31				51				10				6				2				154			
25-34	23				49				15				10				3				200			
35-44	26				46				17				8				4				253			
45-54	33				44				13				9				1				184			
55-64	27				39				19				12				4				151			
65 lat i więcej	25				23				21				26				5				182			
Miejsce zamieszkania																								
Wieś	27				40				15				15				3				427			
Miasto do 20 tys.	28				39				23				8				3				141			
od 21 do 100 tys.	27				43				21				5				4				214			
101-500 tys.	25				47				11				13				3				228			
501 tys. i więcej mieszk.	31				43				12				12				1				115			
Region																								
Północny	31				45				13				11				0				155			
Zachodni	24				47				19				20				2				127			
Środkowo-zachodni	24				48				18				20				2				163			
Środkowy	28				45				13				17				2				193			
Wschodni	30				34				13				17				6				122			
Południowo-wschodni	27				45				20				8				1				187			
Południowo-zachodni	29				39				15				8				8				169			
Wykształcenie																								
Podstawowe	29				34				17				16				4				377			
Zasadnicze zawodowe	31				42				12				10				6				334			
Średnie	24				50				17				10				0				337			
Wyższe	20				52				23				4				0				76			
Grupa społ.-zaw. pracujący																								
Kadra kier., inteligencja	30				49				16				5				0				59			
Prac.umysł.niż.szczebła	16				63				13				7				0				98			
Pracownicy fiz.-umysł.	26				37				20				14				3				51			
Robotnicy wykwalifikowani	30				47				11				7				4				139			
Robotnicy niewykwalifik.	21				48				4				12				15				67			
Rolnicy	33				36				16				13				0				72			
Prywatni przedsiębiorcy	27				41				23				6				2				42			
Bierni zawodowo																								
Renciści	30				28				22				14				5				147			
Emeryci	24				30				21				20				4				221			
Uczniowie i studenci	36				55				7				2				0				59			
Bezrobotni	21				49				16				13				1				95			
Gospodynie domowe i inni	35				48				12				4				0				76			
Pracujący poza rolnictwem																								
Sfera budżetowa	27				46				14				8				4				108			
Sektor państwowy	25				46				13				12				1				136			
Sektor prywatny	26				50				14				6				4				189			
Spółdzielczość	17				45				17				6				14				27			
Dochody na jedną osobę																								
Poniżej 125 zł	30				41				15				10				3				164			
125 - 199	26				38				14				18				4				153			
200 - 274	27				38				20				11				4				285			
275 - 324	26				44				18				10				2				155			
325 i powyżej	26				49				13				9				3				319			
Ocena własnych war. mater.																								
Złe	28				38				16				14				4				430			
Średnie	27				42				16				12				3				505			
Dobre	27				51				16				6				1				190			
Udział w prakt. religijnych																								
Kilka razy w tygodniu	33				28				12				25				2				59			
Raz w tygodniu	31				39				16				11				3				632			
Kilka razy w roku	21				47				18				11				3				304			
W ogóle nie uczestniczy	20				55				12				11				3				129			
Poglądy polityczne																								
Lewica	14				58				18				8				2				209			
Centrum	21				48				19				10				2				337			
Prawica	42				36				10				9				3				346			
Trudno powiedzieć	26				28				18				21				6				231			
Zainteresowanie polityką																								
Duże	39				45				12				4				0				162			
Średnie	28				49				15				8				2				624			
Małe lub żadne	23				29				20				21				6				336			

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, wysuwanie takich oskarżeń to: 1 - normalna gra wyborcza; 2 - przejaw choroby naszego życia politycznego (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	40	48	12	1124
Płeć				
Meżczyźni	45	46	8	539
Kobiety	36	49	15	585
Wiek				
do 24 lat	43	49	8	154
25-34	51	41	8	200
35-44	40	51	9	253
45-54	37	56	6	184
55-64	40	45	14	151
65 lat i więcej	30	43	27	182
Miejsce zamieszkania				
Wies	41	42	17	426
Miasto do 20 tys.	43	50	7	141
od 21 do 100 tys.	45	46	9	214
101-500 tys.	37	52	11	228
501 tys. i więcej mieszk.	31	62	7	115
Region				
Północny	48	46	7	154
Zachodni	47	42	11	136
Środkowo-zachodni	36	50	14	163
Środkowy	30	55	14	193
Wschodni	27	56	17	122
Południowo-wschodni	32	42	7	187
Południowo-zachodni	41	44	15	169
Wykształcenie				
Podstawowe	35	44	21	376
Zasadnicze zawodowe	42	49	9	334
Średnie	43	51	7	337
Wyższe	48	48	4	76
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier. i inteligencja	50	48	2	59
Prac. umysł. niż. szczebla	41	56	3	98
Pracownicy fiz. - umysł.	46	44	10	51
Robotnicy wykwalifikowani	45	50	5	139
Robotnicy niewykwalifik.	37	46	17	67
Rolnicy	46	46	8	72
Prywatni przedsiębiorcy	42	50	9	42
Bierni zawodowo				
Renciści	32	48	19	147
Emeryci	33	46	21	221
Uczniowie i studenci	48	43	9	59
Bezrobotni	42	48	10	95
Gospodynie domowe i inni	43	45	12	75
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	46	48	6	108
Sektor państwowy	45	48	7	136
Sektor prywatny	40	53	7	189
Spółdzielczość	51	46	2	27
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	41	47	12	164
125 - 199	39	40	21	153
200 - 274	37	48	15	284
275 - 324	43	51	6	154
325 i powyżej	42	51	7	319
Ocena własnych war. mater.				
Złe	38	46	16	430
Średnie	39	50	10	504
Dobre	47	46	6	190
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	40	37	23	59
Raz w tygodniu	40	49	11	632
Kilka razy w roku	41	47	12	304
W ogóle nie uczestniczy	39	50	11	129
Poglądy polityczne				
Lewica	38	56	5	209
Centrum	41	52	7	337
Prawica	48	42	10	346
Trudno powiedzieć	29	42	29	231
Zainteresowanie polityką				
Duże	45	50	5	162
Średnie	43	49	8	624
Małe lub żadne	34	44	22	335